

Список бібліографічних посилань:

1. Про Державний бюджет України на 2018 рік. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2246-19>
2. Про Державний бюджет України на 2019 рік. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2629-19>
3. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n2351>
4. Налоговый Кодекс Кыргызской Республики. URL: <http://cbd.minjust.gov.kg/act/view/ru-ru/202445>
5. Налоговый кодекс Республики Молдова. URL: <http://www.lex.md/fisc/codfiscaltxttru.htm>

УДК 336. 228. 34

Людмила Анатоліївна ПАРФЕНТІЙ,

доцент кафедри соціально-економічних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8896-4928>

ОСНОВНІ СХЕМИ УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

З перших років незалежності України і до сьогоднішнього дня вітчизняна економіка характеризується наявністю такого негативного явища як ухилення від сплати податків. У різні періоди масштаби української тіньової економіки були різними, але привести її показники до прийнятних, характерних для розвинених країн рівня жодного разу не вдавалося. Ефективна боротьба з цим явищем є неможливою без чіткого розуміння застосовуваних схем ухилення від оподаткування, які можуть змінюватися та удосконалюватися, щоразу пристосовуючись до нових економічних умов.

Існуючі схеми ухилення від оподаткування умовно можна поділити на дві групи: незаконні (шахрайські) та способи податкової оптимізації без порушення законодавства.

Ухилення від сплати податків без порушення існуючого законодавства передбачає (2, 3, 5): штучне збільшення витрат виробництва та відповідне зменшення оподаткованого прибутку; прискорене списання амортизації, яка автоматично зменшує оподатковуваний прибуток; використання транснаціональними монополіями податкових «канікул»; дарування, застосування ліберальних правил списання «безнадійних боргів»; вкладання коштів в облігації місцевих органів влади, а також у благодійні та довірчі фонди; застосування міжнародних трансфертних цін; використання «податкових укриттів» – офшорних центрів.

До основних схем оптимізації оподаткування з використанням офшорних механізмів слід віднести так званий «реінвойсінг» – тобто формальне заниження оподаткованого доходу компаній у випадку, коли основний прибуток від експортно-імпортних операцій приходить на долю власної офшорної структури, а підприємством, що знаходиться у країні основного розташування «показується» лише мінімальна доля прибутку, яка і підлягає оподаткуванню (4).

Також одним із способів ухилення від сплати податків через співпрацю з

офшорними центрами є використання такого виду міжгосподарського кредиту як толінг. Застосування такої схеми реалізується через співпрацю заводу-виробника продукції з компанією-постачальником сировини, зареєстрованою в офшорній зоні з пільгами по сплаті податків (офшорна трейдерська компанія-посередник) і, як правило, пов'язаною із власниками заводу «певними» домовленостями (іноді шахрайськими) (3).

Однак значна частина випадків ухилення від оподаткування характеризується незаконними діями платників податків. Найбільш популярними способами ухилення від сплати податків, що характеризуються порушенням закону та шахрайством, є (1, 4):

- нелегальна діяльність з виробництва товарів і надання послуг: підприємницька діяльність без відповідної державної реєстрації, імітація зупинення діяльності підприємства, здійснення діяльності, що підлягає ліцензуванню, без відповідної ліцензії, нелегальне виробництво товарів і надання послуг у межах легальної діяльності та ін.;

- приховування чи заниження об'єктів оподаткування: неподання податкових декларацій та інших документів, що пов'язані з обчисленням і сплатою податків, чи подання їх з перекручуванням або несвоєчасно; невідображення суб'єктом підприємницької діяльності результатів фінансово-господарської діяльності у податковому обліку; заниження сум фактично виплаченої заробітної плати;

- маскування фактичних подій фіктивними: оформлення поставок обладнання та продукції через фіктивні фірми; використання документів фіктивних фірм з метою незаконного формування витрат і податкового кредиту при придбанні робіт, послуг (фіктивний субпідряд); оформлення операцій з продажу як дарунку або благодійної чи фінансової допомоги; оформлення фіктивних документів на купівлю продукції; оформлення оплати праці як участі у прибутках або відносин позики; сплата грошових коштів страховій компанії як взаємозалік з іншим суб'єктом підприємницької діяльності;

- порушення правил ведення бухгалтерського та податкового обліку, фальсифікація даних бухгалтерської та фінансової звітності (наприклад, висвітлення у бухгалтерському обліку фінансово-господарських операцій, здійснених пізніше звітного періоду);

- відкриття та використання декількох розрахункових рахунків у банківських установах; використання кредитних рахунків банків для несплати податків; проведення розрахунків за здійснені господарські операції з використанням особистих рахунків у банківських установах; незаконне відкриття та використання за кордоном України валютних рахунків; здійснення господарських операцій з використанням готівкового обігу;

- підкуп податкових чиновників, неправомірне використання податкових пільг, контрабанда та ін.

Таким чином, ухилення від оподаткування може здійснюватися як шляхом незаконних дій, так і без порушення чинного законодавства, використовуючи наявні в ньому «лазівки» та прогалини. Реальні податкові схеми зазвичай є напівлегальними, тому що передбачають поєднання та комбінування легальних і незаконних операцій.

Список бібліографічних посилань:

1. Безкревна А. В. Податки: причини та наслідки їх несплати. *Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка*. 2010. Вип.29, Ч.2: Удосконалення обліку, аналізу, аудиту і звітності в сучасних умовах глобалізаційних процесів у світовій економіці. С. 286-288.
2. Вавілов П.М. Ухилення від сплати податків в Україні: причини виникнення та шляхи подолання проблеми. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2013. №2. С. 24-27.
3. Глушенко С. В., Казакова М. О. Мінімізаційні податкові схеми: зарубіжна та українська практика. *Магістеріум. Економічні студії*. 2014. Вип.56. С. 21-25.
4. Мірошніченко О. В. Використання офшорних механізмів ухилення від сплати податків серед загроз економічній безпеці України. *Вісник економічної науки України*. 2011. № 1 (19). С. 88-94.
5. Парфентій Л. А. Податкове планування як система законних способів зменшення податкових платежів. *Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2019 року, м. Суми) / Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2019. С. 228-230.*

УДК 330. 356. 7

Юлія Сергіївна ПЕНЯК,

доцент кафедри обліку та оподаткування Харківського навчально-наукового інституту ДВНЗ «Університет банківської справи», кандидат економічних наук, доцент

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2836-4450>

СУЧАСНІ МЕТОДИ КОНТРОЛІНГУ ВИТРАТ

На сьогоднішній день в умовах розвитку сучасного ринку, результати роботи підприємства залежить від правильно сформованої системи управління витратами, що забезпечує його економічну самостійність, конкурентоспроможність, незалежність від інших факторів, що можуть негативно вплинути на його стабільне становище на ринку. Саме удосконалення системи управління витратами на базі контролінгу є актуальним за рахунок вирішення проблем ефективного розвитку й економічного зростання підприємств України, адже відомо, що витрати є основним ціноутворювальним критерієм.

Контролінг, як інформаційно-консультаційна система у цілому, і контролінг витрат зокрема, є новим явищем у практиці сучасного управління і поки що не знаходить належного застосування на вітчизняних підприємствах. Проте, сучасні динамічні умови вимагають застосування в діяльності підприємств нових підходів до управління, оскільки висувуються ринкові критерії ефективності господарювання, підвищуються вимоги до гнучкості управлінських систем, необхідні інноваційні механізми організації та забезпечення прибутковості діяльності. Науково-технічний прогрес, жорстка